

Sensei

_prológ

Mindketten felrohantak a lépcsőn, a harmadikra. A szülőszobán maradt tanársegéd kétségbeesetten masszírozta a méhet, miközben az oxitocin infúzió maximális sebességgel csöpögött. Az ergometrin sem volt hatásos. Nagyon nem szerettek volna méheltávolítás mellett dönteni, a szülőnő oly fiatal volt még, húszon innen.

A vérveszteség már elérte a másfél litert, minden készen állt a laparotomiához. Akkor valakinek eszébe jutott, hogy őt kellene felhívni, hiszen rebesgették, hogy legutóbbi stockholmi útjáról hozott egy új gyógyszert, amely atonia esetén minden másnál hatékonyabban készletti összehúzódnásra a méhet. Hívták, de nem volt otthon. Mobiltelefon majd 10 év múlva lesz csak. Az adjunktus és a gyakornok tanácstalanul állt a WHO szoba bezárt ajtaja előtt odafenn, kulcsa senkinek sem volt az éjszakai órában.

Betörjük az ajtót — vett egy nagy levegőt az ügyeletvezető —, nem tehetünk mást. Majd megmagyarázom....

És akkor, 10 perc reménytelenség után, végre kezükben volt a gyógyszer. Sulprostone. Mert Herczeg Jánosnak már akkor volt prosztataglandinja (off label, természetesen, Magyarországon, Szegeden, a hősi időkben, de micsoda idők voltak!), amikor mások még nem is álmodhattak erről.

Mert először ő hozott nekünk mini vakuumot (ha már interruptio, legyen kíméletes), mert ha már a szegedi Női Klinika WHO központ, élvezhesse mindenki ennek a hasznát és gyümölcseit (köszönet ezért az ünnepeltnek, és Szontágh professzorral kezdődően a Klinika minden tanszékvezetőjének. Visszatekintve látszik éles fényben mindaz, amit Herczeg János elért, amit ő a számunkra jelentett és jelent ma is. Minden szakmai döntésünkben benne van az a tanítás, amit fiatal szakorvosjelöltként tőle tapasztaltunk, hozzáállást, emberséget, könyörtelen professzionalizmust és etikát

Sensei, a hála mulandó, mert emberek vagyunk.

És örök, mert akivé lettünk, abban a te példád mindig benne foglaltatik.

_a professzor

Bárhon kezdesz dolgozni, fiatal orvosként az idősebbek minden szavát, mozdulatát, gesztusát és szakmai döntését érvényes protokollként éled meg. Döntésed végleges, szülész szeretnél lenni egyszer majd te is. Nyilvánvaló, hogy a szakma veszélyes, hiszen naponta látod a szülőszobai drámát, átéled a tapasztaltabbak időt, energiát nem kímélő küzdelmét valaki egészségért, magzataért. Kezdetben az infúzió, transzfúzió bekötését bízzák rád, de a kórlap gépelésében is jeleskedhetsz. Miután szóról szóra megtanultad a tankönyvet, megpróbálsz magyarra fordítani. Azaz, tulajdonképpen mit is kellene csinálni. A szegedi Női Klinika nagyszerű képzőhely volt a 80-as, 90-es években, nem felejthető, nagyszerű kollégákkal. Én 1995-től kezdődően másutt dolgoztam, a Humboldt-ösztöndíj is elszólított.

1980-tól 15 éven keresztül a többi idősebb kolléga mellett Herczeg János volt az, akitől a legtöbbet tanulhattam. Adjunktus, docens, professzor – ahogy lépkedett előre a ranglétrán, ő maga semmit sem változott. Embersége, mindent látó bölcsessége, lendülete, rugalmassága és kőkemény etikája ugyanaz ma is, mint 1980-ban volt.

Ami számunkra abban a klinikai közegben természetes kiképzésnek tűnt, az nagyon is tudatos személyiségfejlesztés volt – a tudás átadása, az állóképesség javítása, felkészülés a nehéz helyzetekre – mind-mind egy apró lépés az önállósodás, a felelősség vállalása felé. Szakorvosképzés Herczeg módra, a döntések háttérének világos magyarázata, a szakirodalom fölényes ismerete, hivatáselméleti, szakmai etikai hozzáállás tudatosítása – nagyon élveztük.

Először tőle hallhattuk, kik vagyunk, mi a küldetésünk (ha valakinek így fellengzős – mi a munkánk). A leírtak nagyon triviálisnak tűnhetnek ma, 2012-ben, amikor folyót lehet rekeszteni a munkahelyi lélektani aspektusok szakirodalmával. Nem volt ugyanez a helyzet 30 évvel ezelőtt, amikor létünk és jólétünk a hálapénzen alapult, ami hivatalosan nem is létezett. És mindemellett megtanítottak bennünket az idősebbek kontrollált, felelős orvosként dolgozni, tudomásul véve, hogy életünk folyamatos tanulás lesz.

Aki egyféleképp schizofrén, megőrizheti-e magát, ítélőképességét *amúgy*? Úgy tűnik, a túlélés iskolája jó iskola. Tőle megtanulhattuk, elleshettük, hogyan működik egy szülész-nőgyógyász, ha tudatos profi. Volt idő, amikor nagyon közel kerülhettem Herczeg professzorhoz, sokféléről, sokféleképp beszélgettünk. Pénzről sohasem. Annál többet a munka szervezhetőségéről, a rendszer áttekinthetőségéről, minőségbiztosításról, saját gyengeségeinkről, erőről és túlélésről, konkrét szakmáról.

Tőle tanultam meg a méheltávolítás és a fogóműtét alapjait – soha nem felejttem el az első Naegele-fogóval végzett szülésbefejezés izgalmát. Ő a hátam mögött állt, és csak azt kérte: amit annyiszor átbeszéltünk elméletben, most hajtsam végre itt, a szülőszobán a gyakorlatban. Mostanában, amikor naponta kell a Kielland-fogóval dolgoznom, sokszor eszembe jut az a nap és az a tanítás: elég, ha jól tudod, a többi magától jön.

Tudományos pályája magáért beszél, e sorok írójának szükségtelen felsorolni a hivatalos életrajz közismert adatait. Amit viszont örömmel teszek, az az ember felidézése a CV mögött. Minden ember életében vannak oszlopok, amelyek stabilak, nem változnak, igazodási pontot jelentenek.

Herczeg János ilyen személyiség, és büszke vagyok rá, hogy tanítványai közé sorol engem is.

_a főorvos

Ki fog-e valaha derülni, mi készítet egy sikeres egyetemi tanárt arra, hogy a városi/megyei kórház osztályvezető főorvosi állását megpályázza? Az önállóságra törekvés érthető motiváció, a teljesen másféle közegben a szakmai kihívás nyilvánvaló. Megtisztelve éreztem magam, hogy vele tarthattam – kalandvágyamat már akkor sem rejthettem. Közvetlen közelből szemlélhettem, hogyan építi fel osztályát a II. Kórházban, minden idejét ennek az új szenvedélynek alárendelve. Érdekes volt megfigyelni, hogy az egyszemélyi felelősség rendszerében mennyire át tudta élni saját szerepét, igazságügyi orvosszakértőként mennyire átlátta a potenciálisan veszélyes helyzeteket, mennyire proaktív volt már akkor, amikor mi még rá sem mozdultunk volna a szituációra.

Megőrizte egyetemi kapcsolatait, aktív tudományos szerepet vállalt továbbra is.

Apró jelekből lehetett csak észlelni az útkeresés személyes vonzatait – szigorúan egyetemi tanár maradt, nem szerette az osztályvezető főorvosi titulust. Ettől még természetesen száz százalékban úgy viselkedett, úgy dolgozott, mint aki személyes ügyének tekint minden egyes vajúdót és nőbeteget. Éjjel és nappal, 24 órában elérhető volt, lehetett és kellett zavarni minden olyannal, ami számunkra problémát jelentett.

Apró részletekbe bonyolódva ismerte osztálya minden szegletét, szervezte át mindennapi munkáját, tette nyüzsgővé, élettél telivé. Soha sem láttuk fáradtnak, nyűgösnek vagy idegesnek. Vasból volt, vasból van.

Felépítette fizikailag is szép osztályát, új arcot kreált, a Klinika valódi versenytársát jelentette a maga szerényebb verziójában. Az más kérdés, hogy az intézményi integráció beolvasztotta a kórházat az egyetembe – szimbolikus jelentése van annak, hogy ő volt az utolsó osztályvezető azon az önálló osztályon, soha nem felejthető, karizmatikus személyiség.

_az ember

Annak idején sokat beszélgettünk a világ dolgairól. Mindig csodáltam éleslátását, humanizmusát, tiszta fogalmait. Mindent tudott a világról, az emberekről, saját magáról. Finom jelekből lehetett látni, mennyire fontos számára a háttér, a család, a barátok, az elismerés. Büszke volt világszép feleségére, Ágnesre, és ugyanilyen melegséggel gondolt más megközelítésben családi gyökereire.

Gyakran elkísérhettem Bicskére, szüleihez, és átérezhettem azt a szoros kötődést, amely felmenőihöz kötötte. Amikor az idő elmúltával szülei urnáját Szegedre szállíttatta, a föld alól is egy Mercedest kellett kerítenünk, mert a tisztelet ezt követelte meg. Ugyanakkor, ez a következetes ember rugalmas volt mindabban, amiben lehetett, segített mindenkinek, amiben tudott – néha talán elvei ellenére is.

Elkísérhettük számos Alpok-Adria kongresszusra, és miután az autóból, majd a ljubljanai kongresszusi teremből intézte az osztály betegeinek a távfelügyeletét, kedves közvetlenséggel beszélgetett escortjainkkal is.

Ha kedved volt, a számítógép hazai őskorában tőle megtanulhattad, hogyan kell otthoni hálózatot építeni. Irigykedhettél ppt fájljaira, animált előadásaira. 1995-ben volt az idő, amikor valamennyien megvásároltuk első gépeinket, küzdöttünk a hardverrel és szoftverrel, mintha tegnap lett volna. Ő már akkor csak lemezen fogadott el tőlünk bármit is, papíron csak azt, ami hivatalos és aláírandó. És így tovább, a végtelenségig...

János, Isten éltesse hetvenedik születésnapodon!

A sors meg fogja tenni nekünk azt a szívességet (fricskát?), hogy harminc év múlva még együtt üljünk valahol egy árnyas lugasban, és felidézzük a nagy időket. A kis Petrovicsot fogjuk segítségül hívni, amikor csak nézzük már a száguldó világot, és mi is elmondjuk majd vele együtt: „*Sors, hatalmad nevetem....*”

Köszönet mindenért, ***sensei*** !

Barátsággal,

Ugocsai Gyula

Berlin, 2012 július

Note by the Editors: Sensei is a term of respect > The Teacher, Master, who knows the way; composed of sen=before, sei=life, born; more than 2000 years old word. The two Japanese Kanji characters made in Photoshop CS6 by the Editorial staff.